

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ

Βρυξέλλες, 7.2.2001
COM(2001) 71 τελικό

**ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ
ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ**

ΣΧΕΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΕ ΜΕ ΤΗΝ ΙΣΛΑΜΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΤΟΥ ΙΡΑΝ

.

.

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ

ΣΧΕΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΕ ΜΕ ΤΗΝ ΙΣΛΑΜΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΤΟΥ ΙΡΑΝ

1. ΙΣΤΟΡΙΚΟ

Σχέσεις με την ΕΕ και τα κράτη μέλη

Επί του παρόντος, η ΕΕ δεν διατηρεί συμβατικές σχέσεις με το Ιράν ούτε έχει αναπτύξει σημαντική χρηματοδοτική συνεργασία. Επί εποχής σάχη, είχε συναφθεί συμφωνία, η οποία όμως έληξε το 1977, πριν από την ισλαμική επανάσταση. Το 1995, άρχισε διάλογος μεταξύ της ΕΕ και του Ιράν. Μετά την εκλογή του προέδρου Χαταμί, το 1997, ο διάλογος αυτός επεκτάθηκε σε νέους τομείς και, το 1998, έλαβε τη μορφή ολοκληρωμένου διαλόγου. Στο πλαίσιο αυτού του διαλόγου, κάθε έξι μήνες πραγματοποιείται σύνοδος της τρόικας.

Ο ολοκληρωμένος αυτός διάλογος παρέχει τη δυνατότητα ευρείας ανταλλαγής απόψεων στα εξής θέματα :

- *Σφαιρικά θέματα* (τρομοκρατία, δικαιώματα του ανθρώπου και διάδοση),
- *Περιφερειακά θέματα* (Ιράκ, Κόλπος, Κεντρική Ασία, διαδικασία ειρήνευσης στη Μέση Ανατολή)
- *Τομείς συνεργασίας* (ναρκωτικά, πρόσφυγες, ενέργεια, εμπόριο και επενδύσεις).

Αν και ο ολοκληρωμένος διάλογος έχει συμβάλει στη βελτίωση των σχέσεων, το πεδίο εφαρμογής του είναι περιορισμένο. Έχει συμπληρωθεί από τεχνικές ομάδες εργασίας μεταξύ της Επιτροπής και του Ιράν, οι οποίες κατέστησαν δυνατό τον εντοπισμό τομέων αμοιβαίου ενδιαφέροντος και δυνατής συνεργασίας (βλέπε τμήμα 4 κατωτέρω). Ωστόσο, είναι σαφές ότι η έλλειψη συμβατικού πλαισίου περιορίζει την ανάπτυξη αυτής της συνεργασίας.

Μετά την εκλογή του προέδρου Χαταμί, το 1997, οι σχέσεις με τα κράτη μέλη βελτιώθηκαν σημαντικά. Ο Ιταλός πρωθυπουργός επισκέφθηκε την Τεχεράνη το 1997. Το 1999, ο πρόεδρος Χαταμί επισκέφθηκε την Ιταλία και τη Γαλλία ενώ, κατά το ίδιο έτος, οι πρόεδροι της Αυστρίας και της Ελλάδας επισκέφθηκαν το Ιράν. Ο πρόεδρος Χαταμί επισκέφθηκε προσφάτως τη Γερμανία. Επίσης, πραγματοποιήθηκαν πολλές επισκέψεις πρωθυπουργών και άλλων υπουργών. Οι σχέσεις μεταξύ Ηνωμένου Βασιλείου και Ιράν αποκαταστάθηκαν το 1998 με την άρση της επικήρυξης (φετβά) κατά του Σαλμάν Ράσντι και την ανταλλαγή πρέσβων στα μέσα του 1999.

Το Ιράν έχει εκδηλώσει ζωηρό ενδιαφέρον για την ενίσχυση των σχέσεων με την ΕΕ καθώς και για τη διαπραγμάτευση Συμφωνίας Εμπορίου και Συνεργασίας. Η ενίσχυση των σχέσεων με την ΕΕ συνιστά αναμφισβήτητο βασικό πολιτικό στόχο του προέδρου Χαταμί.

Σχέσεις με άλλες χώρες

Μετά την κρίση που προκλήθηκε εξαιτίας της κράτησης ομήρων στην αμερικανική πρεσβεία, κατά το διάστημα 1980/1981, οι ΗΠΑ ακολούθησαν περιοριστική πολιτική έναντι του Ιράν. Προέβησαν στην επιβολή σειράς κυρώσεων, η πλέον πρόσφατη των οποίων ήταν η έκδοση νόμου, το Φεβρουάριο του 2000, για τη μη διάδοση πυρηνικών όπλων. Η πολιτική των ΗΠΑ έναντι του Ιράν, η οποία καθορίζεται σε μεγάλο βαθμό από το Κογκρέσο, εξελίσσεται με αργό ρυθμό. Ωστόσο, παρά τις πρόσφατες δηλώσεις της πρώην Υπουργού Όλμπραϊτ, οι περαιτέρω προσπάθειες αποκατάστασης των σχέσεων μεταξύ των ΗΠΑ και του Ιράν θα κριθούν από νέα γεγονότα καθώς και από τη στάση της νέας κυβέρνησης των ΗΠΑ. Εντωμεταξύ, οι ΗΠΑ επιθυμούν να εξακολουθήσουν να ασκούν πίεση στο Ιράν για διάφορα θέματα, όπως τα ανθρώπινα δικαιώματα, τα όπλα μαζικής καταστροφής και την υποθαλάσσια, σύμφωνα με ισχυρισμούς, από το κράτος τρομοκρατία. Δύο φορές το χρόνο διενεργείται ανταλλαγή απόψεων για το Ιράν στο πλαίσιο των τριμερών συνομιλιών μεταξύ της τριόικας της ΕΕ, των ΗΠΑ και του Καναδά.

2. Η ΤΡΕΧΟΥΣΑ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΣΤΟ ΙΡΑΝ

Το Φεβρουάριο του 1999, διεξήχθησαν στο Ιράν δημοκρατικές δημοτικές εκλογές και, μεταξύ του Φεβρουαρίου και Απριλίου 2000, διενεργήθηκαν βουλευτικές εκλογές. Και στις δύο εκλογικές αναμετρήσεις, νικητές ανεδείχθησαν οι μεταρρυθμιστές. Οι επόμενες προεδρικές εκλογές προγραμματίζονται να διεξαχθούν τον Ιούνιο του 2001.

Η πολιτική ζωή του Ιράν χαρακτηρίζεται από συνεχή πάλη για την εξουσία μεταξύ των μεταρρυθμιστών και δύο βασικών ομάδων:

- των συντηρητικών κέντρων εξουσίας (Συμβούλιο Φρουρών, Συνέλευση Ειδημόνων, ενεργές οργανώσεις του κλήρου κ.λ.π.) υπό την απόλυτη εξουσία του Αγιατολάχ Χομεινί, που ελέγχουν το μεγαλύτερο τμήμα της δικαστικής εξουσίας, των επαναστατικών ενόπλων δυνάμεων και των δυνάμεων ασφαλείας και εξακολουθούν να θέτουν εμπόδια στις μεταρρυθμίσεις. Ως αντίδραση στα αποτελέσματα των βουλευτικών εκλογών, έκλεισαν πολλές μεταρρυθμιστικές εφημερίδες και συνέλαβαν πολλές προσωπικότητες του μεταρρυθμιστικού κινήματος·
- της μειοψηφούσας “Ισλαμικής Δεξιάς”, με 50 - 60 μόνο θέσεις σε σύνολο 290 στη Ματζλίς, η οποία υποστηρίζεται, ως επί το πλείστον, από τους εμπόρους της ανεπίσημης αγοράς και τους ιδιοκτήτες καταστημάτων, τους φρουρούς της επανάστασης και τα μέλη της

πολιτοφυλακής, ορισμένα ιδρύματα και το δικαστικό σώμα. Βρίσκεται τώρα στην αντιπολίτευση.

Ο πρόεδρος Χαταμί πέτυχε να επιτρέψει στην πλειοψηφία των Ιρανών ψηφοφόρων να εκφράσουν την επιθυμία τους για αλλαγή διά της δημοκρατικής οδού. Όπως προέκυψε σαφώς από τις εκλογές, η πλειοψηφία των ψηφοφόρων (ιδίως οι γυναίκες, οι φοιτητές και οι μη εκκλησιαστικές ομάδες του αστικού και αγροτικού πληθυσμού) επιθυμούν να πραγματοποιηθούν στο Ιράν μεταρρυθμίσεις πολιτικού, οικονομικού και πολιτιστικού περιεχομένου. Ενώ ο πρόεδρος Χαταμί δεν προτίθεται να θέσει σε κίνδυνο τα θεμέλια της Ισλαμικής Δημοκρατίας ούτε να αμφισβητήσει το μη εκλεγμένο θεοκρατικό αξίωμα του Ύψιστου Οδηγού, αναγνωρίζει ότι βασικός λόγος της έντονης δυσαρέσκειας του λαού είναι η αναποτελεσματική πολιτική των συντηρητικών. Ο πρόεδρος Χαταμί και το μεταρρυθμιστικό κίνημα θα εξακολουθήσουν να επιδιώκουν την, με ειρηνικά μέσα, πραγματοποίηση πολιτικών και οικονομικών μεταρρυθμίσεων στο πλαίσιο του υφιστάμενου πολιτικού πλαισίου της Ισλαμικής Δημοκρατίας. Στο έργο αυτό, οι μεταρρυθμιστές θα έχουν τη σιωπηρή υποστήριξη των περισσότερο ρεαλιστών οπαδών της σκληρής γραμμής, περιλαμβανομένου του Ύψιστου Οδηγού, οι οποίοι έχουν αντιληφθεί πού βρίσκονται τα μακροπρόθεσμα συμφέροντά τους. Εντούτοις, η πορεία των εξελίξεων θα είναι αργή και δύσκολη.

Ενώ η πολιτική εκδημοκρατισμού που εφαρμόζει ο πρόεδρος Χαταμί έχει επιτρέψει στους μεταρρυθμιστές να καταλάβουν τις θέσεις κλειδιά τόσο στο νομοθετικό όσο και στο εκτελεστικό σώμα (στην προηγούμενη Ματζλίς κυριαρχούσαν οι οπαδοί της σκληρής πολιτικής), εναπόκειται στους μεταρρυθμιστές να αποδείξουν ότι είναι σε θέση να εφαρμόσουν το πρόγραμμα οικονομικών, πολιτικών και νομοθετικών μεταρρυθμίσεων του προέδρου Χαταμί. Οι οδηγίες που έδωσε ο Αγιατολάχ Χομείνι προς τη Ματζλίς για να μη τεθεί υπό συζήτηση το νομοσχέδιο για τη μεταρρύθμιση του Τύπου συνιστά το σημαντικότερο σφάλμα, αν και υπάρχουν θετικές ενδείξεις σε άλλους τομείς της μεταρρύθμισης.

Όσον αφορά τα ανθρώπινα δικαιώματα, στο ψήφισμα της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα του έτους 2000 υπό την αιγίδα της ΕΕ, επισημαίνεται και επιβεβαιώνεται ότι στο Ιράν έχουν επέλθει σημαντικές βελτιώσεις στον τομέα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, αν και πρέπει να καταβληθούν ακόμη σημαντικές προσπάθειες.

Η δίκη 13 εβραίων στο Σιράζ καθώς και η δίκη των διανοούμενων που συμμετείχαν στη Διάσκεψη του Βερολίνου έφεραν σε δύσκολη θέση τον πρόεδρο Χαταμί και τους μεταρρυθμιστές. Οι ποινές που επεβλήθησαν και στις δύο δίκες ήταν βαρύτερες απ' ό,τι προβλεπόταν. Όσον αφορά τη δίκη του Σιράζ, η ΕΕ εξέφρασε επισήμως τη λύπη της και την ελπίδα ότι θα χορηγηθεί χάρη στους καταδικασθέντες. Σε παρεμφερή δήλωση, η ΕΕ διατύπωσε τη βαθιά της ανησυχία όσον αφορά τις βαριές καταδίκες στην δίκη των συμμετεχόντων στη Διάσκεψη του Βερολίνου και εξέφρασε την ελπίδα ότι η διαδικασία έφεσης θα καταλήξει στην αθώωσή τους.

Η ΕΕ διατύπωσε επίσης την ανησυχία της για άλλα θέματα όπως π.χ για την επιβολή θανατικών ποινών στους φοιτητές που πήραν μέρος στις διαδηλώσεις (διαδηλώσεις του Ιουλίου 1999) και, συγχρόνως, για την αθώωση ή την επιβολή εξαιρετικά επεικών ποινών στους αστυνομικούς που ευθύνονται για προκλητική συμπεριφορά έναντι των φοιτητών.

Όσον αφορά την ελευθερία του Τύπου, η κατάσταση επιδεινώθηκε κατά τους τελευταίους μήνες. Η προηγούμενη (συντηρητική) βουλή (Ματζλίς) επέτυχε την ψήφιση ενός περισσότερο περιοριστικού νόμου για τον Τύπο, πριν από τις εκλογές του Φεβρουαρίου. Έκτοτε, πάνω από 20 εφημερίδες και περιοδικά που είχαν ταχθεί υπέρ των μεταρρυθμίσεων έκλεισαν και οι εκδότες τους παραπέμφθηκαν στη δικαιοσύνη ή τους απαγγέλθηκαν κατηγορίες. Η μεταγενέστερη παρέμβαση του Αγιατολάχ Χομείνι ο οποίος απαγόρευσε στη νέα βουλή (Ματζλίς) να θέσει υπό συζήτηση το νομοσχέδιο για τον Τύπο αποτέλεσε απρόσμενο εμπόδιο των μεταρρυθμιστικών προσπαθειών. Εντούτοις, νέες εφημερίδες που τάσσονται υπέρ των μεταρρυθμίσεων αρχίζουν να κάνουν την εμφάνισή τους.

Ο πρόεδρος Χαταμί δήλωσε ότι η ελευθερία του τύπου και η μεταρρύθμιση της δικαστικής εξουσίας συνιστούν ύψιστες προτεραιότητες της κυβέρνησής του και πρόκειται να ρυθμισθούν το συντομότερο δυνατό. Και στις δύο περιπτώσεις η πρόκληση είναι σημαντική δεδομένου ότι η δικαστική εξουσία υπό τον Αγιατολάχ Αλ-Χασινί Σαχρουντί παραμένει επί του παρόντος ισχυρό όπλο των συντηρητικών.

Παρά τη μικτή εικόνα που περιγράφηκε ανωτέρω, οι προοπτικές ευνοϊκών και σταδιακών πολιτικών εξελίξεων στο Ιράν είναι οι πλέον ενθαρρυντικές από το 1979. Με εξαίρεση ορισμένα πρόσφατα ατυχή περιστατικά, οι μεταρρυθμιστές φαίνεται να είναι σε θέση να εδραιώσουν τη θέση τους, λαμβανομένης υπόψη της ευρείας και αναμφισβήτητης στήριξης που έλαβαν κατά τις εκλογές του Φεβρουαρίου.

3. ΕΜΠΟΡΙΟ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

Ο πληθυσμός του Ιράν ανέρχεται σε 65 εκατομμύρια περίπου και αυξάνεται ταχέως. Το ΑΕΠ είναι περίπου 180 δισεκατομμύρια ευρώ. Η οικονομία είναι αναποτελεσματική, συγκεντρωτική και δεν έχει υποστεί κανενός είδους μεταρρύθμιση. Προκειμένου να βελτιωθούν μακροπρόθεσμα οι οικονομικές επιδόσεις του Ιράν, αναγκαίες προϋποθέσεις είναι η μετάβαση σε οικονομία αγοράς και το άνοιγμα της χώρας στον υπόλοιπο κόσμο. Στο τέλος του 1999, καταρτίστηκε πενταετές πρόγραμμα μεταρρυθμίσεων και, παρά το γεγονός ότι το εύρος του περιορίστηκε από την προηγούμενη βουλή (Ματζλίς), εξακολουθεί να είναι το βασικό μέσο μεταρρύθμισης της οικονομίας. Παρά την προσφάτως καθορισθείσα υψηλή τιμή πετρελαίου, το Ιράν αντιμετωπίζει δυσχερή οικονομική κατάσταση και είναι ανάγκη να επιταχυνθεί ο ρυθμός των μεταρρυθμίσεων.

Το Ιράν είναι η δεύτερη χώρα με τα μεγαλύτερα αποθέματα φυσικού αερίου στον κόσμο (16% των συνολικών παγκόσμιων αποθεμάτων), η τρίτη με τα

μεγαλύτερα πετρελαϊκά αποθέματα (10%) και κατέχει μία ιδιαίτερος σημαντική γεωστρατηγική θέση.

Η ΕΕ είναι ο μεγαλύτερος εμπορικός εταίρος του Ιράν ($\pm$ 40% των συνολικών εισαγωγών του Ιράν). Από το 1995, οι εξαγωγές της ΕΕ στο Ιράν κυμαίνονται μεταξύ 3,5 και 5,0 δισεκατομμυρίων ευρώ και αφορούν κυρίως μεταποιημένα προϊόντα, οχήματα, χημικά και φαρμακευτικά προϊόντα.

Οι εξαγωγές του Ιράν προς την ΕΕ ($\pm$ 36% των συνολικών εξαγωγών του Ιράν) κυμαίνονται μεταξύ 3,7 και 5,7 δισεκατομμυρίων (το Ιράν ελέγχει τις εισαγωγές μέσω του συστήματος χορήγησης αδειών, ούτως ώστε να έχει πάντα πλεονσματικό ισοζύγιο πληρωμών). Οι εξαγωγές προς την ΕΕ κυριαρχούνται από το πετρέλαιο ($\pm$ 80% των συνολικών), και ακολουθούν οι τάπητες, τα φιστίκια και το χαβιάρι.

Το εξωτερικό χρέος του Ιράν, συμπεριλαμβανομένης της αναδιάρθρωσης των δανείων που πραγματοποιήθηκε κατά το χρονικό διάστημα 1996-9, ανέρχεται επί του παρόντος σε 10 δισεκατομμύρια δολάρια και έχει σημειώσει πτώση κατά τα τελευταία έτη.

Η Παγκόσμια Τράπεζα έχει προσφάτως χορηγήσει δύο δάνεια ύψους 230 εκατομμυρίων δολαρίων για έργα ύδρευσης και αποχέτευσης. Επίσης, το ΔΝΤ διατηρεί κανονικές σχέσεις και προτίθεται να παράσχει βοήθεια στο Ιράν για την εφαρμογή προγράμματος μακροοικονομικής σταθεροποίησης.

Το επίπεδο του εμπορίου της ΕΕ με το Ιράν υπολείπεται του δυναμικού της χώρας από την άποψη του πληθυσμού και των φυσικών πόρων. Εξακολουθούν να υφίστανται δυσκολίες για τους εισαγωγείς και τους επενδυτές. Έχουν ήδη αναγγελθεί ορισμένες βελτιώσεις οι οποίες όμως δεν έχουν τεθεί σε εφαρμογή. Το διοικητικό και νομικό πλαίσιο του εμπορίου και των επενδύσεων είναι, σύμφωνα με τις αντιπροσωπείες των κρατών μελών στην Τεχεράνη, αδιαφανές και αυθαίρετο, γεγονός που αποθαρρύνει τους εισαγωγείς και τους δυνητικούς επενδυτές. Επί παραδείγματι, παρατηρούνται δυσκολίες όσον αφορά τη μεταχείριση του εκπατρισμένου προσωπικού των ξένων επιχειρήσεων, τη χορήγησης αδειών εισαγωγής, την ξένη ιδιοκτησία και τον επαναπατρισμό των κερδών.

4. ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕΤΑΞΥ ΤΗΣ ΕΕ ΚΑΙ ΤΟΥ ΙΡΑΝ

Τον Οκτώβριο του 1998, το Συμβούλιο ζήτησε από την Επιτροπή να έλθει σε επαφή με τις αρχές του Ιράν προκειμένου να διερευνήσει τις δυνατότητες συνεργασίας. Τον Δεκέμβριο του 1998, διοργανώθηκε τεχνική σύσκεψη Επιτροπής-Ιράν και αποφασίσθηκε να διερευνηθούν ορισμένοι πιθανοί τομείς συνεργασίας – ενέργεια, περιβάλλον, μεταφορές, έλεγχος των ναρκωτικών, πρόσφυγες και ανθρώπινα δικαιώματα. Με εξαίρεση την παροχή ανθρωπιστικής βοήθειας και περιορισμένης βοήθειας για τον έλεγχο των ναρκωτικών, δεν υφίσταται, επί του παρόντος, χρηματοδοτική και τεχνική συνεργασία μεταξύ της ΕΕ και του Ιράν. Σε ορισμένους τομείς έχουν συσταθεί ομάδες εργασίας μεταξύ της Επιτροπής και της ιρανικής διοίκησης.

- Τρέχουσες δεσμεύσεις

Ομάδα εργασίας για την Ενέργεια

Πραγματοποίηση συνεδρίασης στην Τεχεράνη τον Μάιο του 1999. το Φεβρουάριο αναμένεται να ολοκληρωθεί σχέδιο συνεργασίας και έχει προγραμματισθεί η διεξαγωγή της δεύτερης συνεδρίασης της ομάδας εργασίας τον Μάρτιο του 2001 στις Βρυξέλλες

Συνεδρίαση εμπειρογνομόνων για τα ναρκωτικά

Η πρώτη συνεδρίαση πραγματοποιήθηκε τον Δεκέμβριο του 1999. Χρηματοδοτήθηκε σχέδιο μικρής κλίμακας ενώ δύο άλλα βρίσκονται στο στάδιο εξέτασης (Κανονισμός αριθ. 2046/97 του Συμβουλίου)

Συνεδρίαση εμπειρογνομόνων για τους πρόσφυγες

Πραγματοποίηση συνεδρίασης τον Απρίλιο για τους πρόσφυγες του Αφγανιστάν και του Ιράκ. εκτενέστερη εξέταση των υπό εκτέλεση έργων από κοινού με την Ύπατη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες και ΜΚΟ (Κανονισμός αριθ. 443/97 του Συμβουλίου) καθώς, επίσης, και την ECHO

Ομάδα εργασίας για το Εμπόριο και τις Επενδύσεις

Η πρώτη συνεδρίαση πραγματοποιήθηκε στις 28-29 Νοεμβρίου 2000 στην Τεχεράνη

Μετά τη συνεδρίαση της ομάδας εργασίας για την Ενέργεια, το 1999, το Ιράν συμμετέχει ως παρατηρητής στο χρηματοδοτούμενο από την Επιτροπή πρόγραμμα INOGATE και έχει τη δυνατότητα να καταστεί πλήρες μέλος. Επιπροσθέτως, το Ιράν συμμετέχει ως παρατηρητής στο χρηματοδοτούμενο από τους πόρους Tacis πρόγραμμα χερσαίων επικοινωνιών Ανατολής-Δύσης- TRACECA. Στην προσφάτως εγκριθείσα Πράσινη Βίβλο σχετικά με την ασφάλεια του ενεργειακού εφοδιασμού (COM(2000)/769), η Επιτροπή υπογραμμίζει την ανάγκη θέσπισης διαρκούς διαλόγου με τις χώρες που παράγουν ενέργεια προκειμένου να αυξηθεί η διαφάνεια των αγορών και να σταθεροποιηθούν οι τιμές. Οι συζητήσεις της ΕΕ με το Ιράν για ενεργειακά

θέματα διεξάγονται στο πλαίσιο του διαλόγου μεταξύ των παραγωγών και των καταναλωτών.

Μέχρι σήμερα, δεν κατέστη δυνατό να διεξαχθούν συζητήσεις όσον αφορά τους λοιπούς προαναφερόμενους τομείς αν και υπάρχει δυνατότητα μελλοντικής προώθησης ορισμένων πρωτοβουλιών που συνδέονται με τα ανθρώπινα δικαιώματα.

5. ΣΥΜΦΕΡΟΝΤΑ ΤΗΣ ΕΕ

Η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει πολιτικά και οικονομικά συμφέροντα να αναπτύξει στενότερους δεσμούς με το Ιράν. Η ενίσχυση της δημοκρατίας και ο σεβασμός των ανθρωπίνων δικαιωμάτων θα συμβάλουν στην ανάδειξη του Ιράν σε σταθερότερο εταίρο της περιοχής. Το Ιράν συνιστά σημαντική πηγή πετρελαίου και φυσικού αερίου σε μία στρατηγικής σημασίας τοποθεσία με ουσιαστικά συμφέροντα σε γειτονικές περιοχές, π.χ. στην Κεντρική Ασία. Μελλοντικά, το Ιράν είναι δυνατόν να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο ως περιφερειακός οικονομικός εταίρος και παρέχει ουσιαστικές δυνατότητες ανάπτυξης του εμπορίου και των επενδύσεων. Ωστόσο, το δυναμικό αυτό είναι δυνατόν να αναπτυχθεί μόνο αν το Ιράν προβεί σε μία εις βάθος μεταρρύθμιση της εμπορικής και οικονομικής πολιτικής.

Η παράνομη διακίνηση ναρκωτικών μέσω του Ιράν από το Αφγανιστάν ή άλλες πλέον απομακρυσμένες χώρες έχει άμεσες επιπτώσεις όχι μόνο στο Ιράν αλλά και στην Ευρώπη. Επίσης, το Ιράν διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στην προσπάθεια καταπολέμησης των ναρκωτικών. Εξάλλου, το Ιράν παρέχει καταφύγιο σε ένα δυσανάλογα μεγάλο αριθμό προσφύγων (1,9 εκατομμύρια), κυρίως, από το Αφγανιστάν και από το Ιράκ. Η αυξημένη "κόπωση" από το πρόβλημα των προσφύγων στο Ιράν σε συνδυασμό με τη συνεχή αστάθεια στις γειτονικές χώρες ενδέχεται να έχει περαιτέρω αρνητικές επιπτώσεις στο ίδιο το Ιράν.

Υπό τις κατάλληλες συνθήκες, η ανάπτυξη στενότερων σχέσεων μεταξύ της ΕΕ και του Ιράν θα συμβάλει στην προώθηση της διαδικασίας των μεταρρυθμίσεων στο Ιράν καθώς και στη μεγαλύτερη περιφερειακή σταθερότητα. Το Ιράν δήλωσε ότι είναι έτοιμο να αρχίσει συζητήσεις για το θέμα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, γεγονός ιδιαίτερα θετικό δεδομένου ότι οποιαδήποτε μελλοντική συμβατική σχέση με το Ιράν θα πρέπει να περιλαμβάνει συζητήσεις επί αυτού του θέματος. Επιπροσθέτως, το Ιράν είναι πρόθυμο να συζητήσει θέματα ασφάλειας, συμπεριλαμβανομένης της περιφερειακής ασφάλειας, και έχει ήδη αρχίσει σχετικές συζητήσεις με ορισμένα κράτη μέλη.

6. ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ

Για την εμβάθυνση και την επέκταση της συνεργασίας σε νέους τομείς, θα πρέπει να επιλυθούν ορισμένα θέματα, είτε διμερώς από την ΕΕ και το Ιράν είτε μονομερώς από το Ιράν. Τα θέματα αυτά είναι πολιτικού και

οικονομικού χαρακτήρα. Στον πολιτικό τομέα πρόκειται για τα ακόλουθα σημεία:

Ανθρώπινα δικαιώματα

Αν και το Ιράν έχει προβεί σε θετικές μεταρρυθμίσεις κατά τα τελευταία έτη, οι συνθήκες των ανθρωπίνων δικαιωμάτων εμπνέουν ακόμη ανησυχία (όσον αφορά επί παραδείγματι τη θέση των γυναικών, τις καταγγελίες για περιπτώσεις προσφυγής σε βασανιστήρια, τις διώξεις ορισμένων μειονοτήτων, την καταστολή της ελευθερίας του Τύπου κ.λ.π.). Στο πλαίσιο της ανάπτυξης στενότερων σχέσεων, η ΕΕ και το Ιράν οφείλουν να αρχίσουν τακτικό διάλογο επί αυτών των θεμάτων.

Υποστήριξη ριζοσπαστικών ομάδων

Οι ΗΠΑ και το Ισραήλ καταγγέλλουν συνεχώς το Ιράν για την εχθρική στάση που δεικνύει όσον αφορά την ειρηνευτική διαδικασία στη Μέση Ανατολή καθώς και για τη στήριξη που παρέχει σε εξτρεμιστικές ομάδες, ειδικότερα, ορισμένες παλαιστινιακές οργανώσεις, όπως την οργάνωση Χαμάς και την ισλαμική τζιχάντ. Εξάλλου το Ιράν δεν έχει ποτέ αποκρύψει την υποστήριξή του προς την οργάνωση Χεζμπολλάχ στο Λίβανο. Ορισμένες από τις δηλώσεις των ιρανικών αρχών δεν συμβάλλουν όντως στη δημιουργία κλίματος συνεργασίας και το Ιράν έχει καταστήσει σαφή την έλλειψη εμπιστοσύνης προς την ειρηνευτική διαδικασία.

Στις αρχές της δεκαετίας του 1990, τόσο ο πρώην πρόεδρος Ραφσανζανί όσο και ο ύψιστος οδηγός Χαμενεί δήλωσαν ότι το Ιράν σταμάτησε να εξάγει την επανάστασή του. Ο πρόεδρος Χαταμί επιβεβαίωσε τη θέσπιση περισσότερο συμβιβαστικής εξωτερικής πολιτικής, ενώ από το 1995, φαίνεται να έχει τεθεί τέρμα στην υποστηριζόμενη από το Ιράν τρομοκρατία.

Σημειώνεται ότι το ίδιο το Ιράν υποστηρίζει ότι είναι θύμα της τρομοκρατίας. Η δήλωση αυτή αφορά κυρίως τους Μουτζαχεντίν-Ι-Χάλκ, οι οποίοι με έδρα το Ιράκ εξαπολύουν επιθέσεις κατά ιρανικών στόχων. Διατυπώνονται, επίσης, κριτικές κατά ευρωπαϊκών χωρών οι οποίες παρέχουν άσυλο σε ριζοσπαστικές αντιτιθέμενες ομάδες.

Θέματα ασφαλείας

Η πρόθεση του Ιράν να αναπτύξει οπλισμό μαζικής καταστροφής και, ειδικότερα, πυραύλους μεγάλου βεληνεκούς προβληματίζει σοβαρά την ΕΕ. Η ΕΕ ενθαρρύνει το Ιράν να συνάψει συμφωνία για ενισχυμένο σύστημα διασφαλίσεων με τον ΔΟΑΕ. Το Ιράν έχει επανειλημμένως δηλώσει ότι η σύναψη μίας τέτοιας συμφωνίας, όπως και η πρόθεσή του να προβεί στην κύρωση της Συνθήκης για την Πλήρη Απαγόρευση των Πυρηνικών Δοκιμών (ΣΠΑΠΔ), θα εξαρτηθούν από την προηγούμενη άρση διεθνών μέτρων ελέγχου των εξαγωγών κατά του πυρηνικού προγράμματός του για μη στρατιωτικούς σκοπούς. Η ΕΕ δεν αποδέχεται αυτόν τον όρο.

Όλοι οι ανωτέρω τομείς προβληματισμού τίγονται στο πλαίσιο του ολοκληρωμένου διαλόγου.

Θέματα Οικονομικών Μεταρρυθμίσεων

Από οικονομικής πλευράς, η ενίσχυση του εμπορίου και της οικονομικής συνεργασίας μεταξύ της ΕΕ και του Ιράν θα εξαρτηθεί από την εφαρμογή από το Ιράν πολιτικής οικονομικής ελευθέρωσης, που συνιστά αναγκαία προϋπόθεση για την προσέλκυση σημαντικών επενδυτικών ροών στην εν λόγω χώρα.

7. ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΚΑΙ ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ

Υπό την προϋπόθεση της συνέχισης της διαδικασίας μεταρρυθμίσεων, προκύπτει σαφώς από την προηγούμενη ανάλυση ότι είναι προς το αμοιβαίο όφελος της ΕΕ και του Ιράν να αναπτύξουν στενότερες σχέσεις στον οικονομικό και πολιτικό τομέα καθώς και στους τομείς του περιβάλλοντος, των ναρκωτικών, και της μετανάστευσης. Λαμβανομένων υπόψη, αφενός, της πιθανότητας αρνητικών πολιτικών εξελίξεων στο Ιράν και, αφετέρου, της αδυναμίας των οικονομικών δομών της χώρας, είναι σκόπιμο να υιοθετηθεί συνετή προσέγγιση. Εξάλλου, δεδομένου του αριθμού των τομέων που εμπνέουν ανησυχία, η ανάπτυξη στενότερων σχέσεων πρέπει να είναι σταδιακή και να εξαρτάται από την πρόοδο που συντελείται στο Ιράν σε αυτούς τους τομείς. Η Επιτροπή και το Συμβούλιο οφείλουν να εξετάζουν τακτικά τη συντελούμενη πρόοδο, βάσει δεικτών ή σημείων αναφοράς, σε τομείς όπως το κράτος δικαίου, τα δικαιώματα των μειονοτήτων, η ελευθερία του τύπου, το κανονιστικό πλαίσιο της οικονομίας και η πολιτική που ακολουθεί το Ιράν όσον αφορά τις εξωτερικές σχέσεις και τα θέματα ασφαλείας.

Υπό το φως της προαναφερόμενης ανάλυσης και των συμπερασμάτων του Συμβουλίου Γενικών Υποθέσεων της 20ης Νοεμβρίου 2000, η Επιτροπή συνιστά στο Συμβούλιο να αναπτύξει στενότερες σχέσεις με το Ιράν βάσει της ακόλουθης προσέγγισης. Εννοείται ότι η προώθηση των διμερών σχέσεων θα εξαρτηθεί από τον βαθμό επίτευξης προόδου στον τομέα των πολιτικών, οικονομικών και νομοθετικών μεταρρυθμίσεων στο Ιράν:

- ενθάρρυνση πολιτικών και οικονομικών μεταρρυθμίσεων μέσω
  - συχνότερων επίσημων και ανεπίσημων διμερών επαφών
  - της προώθησης ανταλλαγών / συνεργασίας σε τομείς αμοιβαίου ενδιαφέροντος και προβληματισμού (όπως τα ναρκωτικά, το κράτος δικαίου, οι πρόσφυγες κ.λ.π.)
  - της ανάληψης διαλόγου σε θέματα ανθρωπίνων δικαιωμάτων
  - της ενίσχυσης του διαλόγου για την ΚΕΠΠΑ μέσω της εμβάθυνσης του διαλόγου σε τομείς όπως η περιφερειακή ασφάλεια, τα όπλα μαζικής καταστροφής και η διάδοση των πυρηνικών όπλων)

- της αναζήτησης κατάλληλων τρόπων ανάπτυξης ατομικών επαφών
- προώθηση των οικονομικών σχέσεων μέσω
  - της διαπραγμάτευσης Συμφωνίας Εμπορίου και Συνεργασίας και
  - της συνέχισης της λειτουργίας ομάδων εργασίας Επιτροπής – Ιράν σε θέματα ενέργειας, εμπορίου και επενδύσεων.

Η Επιτροπή συνιστά να συνεχισθεί ο διάλογος για το Ιράν και με άλλους εταίρους.

Σε περίπτωση που εγκριθούν οι παρούσες συστάσεις από το Συμβούλιο, η Επιτροπή θα εξετάσει το ενδεχόμενο υποβολής στο Συμβούλιο, σύμφωνα με το άρθρο 300(1) της Συνθήκης, σύστασης προκειμένου να την εξουσιοδοτήσει να αρχίσει τις αναγκαίες διαπραγματεύσεις.